

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VILNIAUS PATAISOS NAMUS IR KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2017-05-15 Nr. 4D-2017/1-198
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2017 m. vasario 15 d. gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą dėl Vilniaus pataisos namų ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama – Kalėjimų departamentas) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su kreipimusi nagrinėjimu, ir Vilniaus pataisos namų pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su tinkamų laikymo sąlygų neužtikrinimu; 2017 m. kovo 7 d. buvo gautas skundo papildymo raštas (toliau kartu vadinama – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde, be kitų aplinkybių, nurodo:

2.1. nuo 2016 m. rugsėjo 19 d. Vilniaus pataisos namų kamerų tipo patalpoje Nr. [...], kurioje yra laikomas, neveikia radijo taškas. Dėl to nuolat kreipiasi į Vilniaus pataisos namų ir Kalėjimų departamento administraciją, tačiau jo kreipimaisi nebuvo tinkamai išnagrinėti, todėl radijo taškas kameroje dar vis neveikia. 2016 m. lapkričio 21 d. gavo Vilniaus pataisos namų atsakymą Nr. 42-1912(1), kuriame nurodoma, jog atsiradus finansinėms galimybėms radijo taškas bus nupirktas arba suremontuotas. 2016 m. gruodžio mėnesį visose kamerose buvo keičiami radijo taškai, tačiau kameroje Nr. [...] radijo taškas nebuvo nei pakeistas, nei suremontuotas. Taip, Pareiškėjo manymu, jis yra diskriminuojamas. Dėl kameroje tvyrančios tylos jam kilo depresija, todėl kreipėsi į psichiatrą, kuris skyrė stiprius, galimai priklausomybę sukeliančius, vaistus. Be to, neesant kameroje radijo taško, jis negali klausytis radijo laidų ir sužinoti, kas vyksta Lietuvoje bei pasaulyje, negali klausytis muzikos. Dėl aplinkybės, kad radijo taškas kameroje Nr. [...] nėra remontuojamas, ne kartą kreipėsi į Kalėjimų departamentą, tačiau šie kreipimaisi buvo persiųsti nagrinėti Vilniaus pataisos namų direktoriui. Viename iš raštų Kalėjimų departamento direktoriaus pavaduotojas Arvydas Domanskis Vilniaus pataisos namams nurodė kameroje Nr. [...] įrengti radijo tašką, bet šis nurodymas taip pat nebuvo įvykdytas.

2.2. 2017 m. vasario 17 d. jo kameros duryse radijo taškas buvo įrengtas, taigi nuo 2016 m. rugsėjo 19 d. iki 2017 m. vasario 17 d. (152 paras) gyveno kameroje, kurioje radijas neveikė. Skunde pažymėta, kad tuo laikotarpiu kitose kamerose veikiančios radijo imtuvai buvo keičiami naujais; nors pareigūnai žinojo, kad jo kameroje radijo taškas neveikia, tyčia šio prietaiso neremontavo ir neįrengė naujo.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo išsiaiškinti Skunde išdėstytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2017 m. vasario 21 d. raštu Nr. 4D-2017/1-198/3D-508 kreipėsi į Vilniaus pataisos namų direktorių, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2017 m. kovo 28 d. Seimo kontrolierius gavo 2017 m. kovo 17 d. Vilniaus pataisos namų raštą Nr. 9-1548(05) „Dėl informacijos pateikimo“, kuriame nurodoma:

4.1. nuo 2016 m. rugsėjo 28 d. iki 2016 m. lapkričio 21 d. Vilniaus pataisos namų administracija negavo Pareiškėjo rašytinių prašymų (pareiškimų), skundų dėl kamerų tipo patalpoje Nr. [...] neveikiančio radijo taško.

2016 m. lapkričio 30 d. Vilniaus pataisos namų administracija iš Kalėjimų departamento gavo Pareiškėjo 2016 m. lapkričio 21 d. skundą (reg. Nr. 2G-3871), adresuotą Kalėjimų departamentui. Į šį skundą 2016 m. gruodžio 29 d. Pareiškėjui buvo pateiktas atsakymas Nr. 42-1912(1).

2017 m. vasario 1 d. įstaigos administracija iš Kalėjimų departamento gavo Pareiškėjo 2017 m. sausio 24 d. skundą (reg. Nr. 2G-295), adresuotą Kalėjimų departamentui. Į šį skundą 2017 m. vasario 27 d. Pareiškėjui buvo pateiktas atsakymas Nr. 9-1079(08).

Pareiškėjas Vilniaus pataisos namų administracijai buvo įteikęs: 2017 m. sausio 30 d. prašymą Nr. 29(10)-251, 2017 m. vasario 1 d. prašymą Nr. 29(10)-295 ir 2017 m. vasario 13 d. prašymą Nr. 29(10)-352, į kuriuos atsakyta 2017 m. vasario 27 d. raštu Nr. 42-295(1).

4.2. 2016 m. rugsėjo 28 d. atliekant kamerų apžiūrą buvo užfiksuota, kad kamerų tipo patalpoje Nr. [...] yra sulaužytas radijo taškas. Apie nustatytą pažeidimą pranešta atsakingiems pareigūnams. Pažymėtina, kad, pagal Vilniaus pataisos namų turimą dokumentinę medžiagą (kontrolinės techninės kamerų apžiūros protokolai Nr. 51-2628 ir Nr. 51-2641, protokolas dėl sugadinto radijo taško Nr. 51-2665, tarnybinis pranešimas Nr. 64-1279), kamerų tipo patalpoje Nr. [...] radijo taškas neveikė nuo 2016 m. rugsėjo 28 d., o ne nuo 2016 m. rugsėjo 19 d., kaip teigia Skunde Pareiškėjas.

4.3. 2016 m. rugsėjo 28 d. pareigūnai gavo pranešimą, kad kamerų tipo patalpoje Nr. [...] neveikia radijo taškas. Patikrinus nustatyta, kad radijo taškas sugadintas, todėl buvo bandoma jį suremontuoti. „Pažymime, kad minėtoje kameroje buvo įrengta švediška radijo taško sistema su iškvietimo mygtuku. Atsižvelgiant į tai, kad remontui buvo reikalingos specifinės radijo detalės, kurių įsigyti nebuvo galimybių, ši sistema buvo visiškai išmontuota“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta), – pranešama rašte Nr. 9-1548(05).

4.4. Atsižvelgiant į tai, kad patys nuteistieji nuolat niokoja įstaigos turtą (radijo taškus), 2016 metais buvo pradėti įrenginėti nauji radijo taškai. Radijo taškai kameroje įrenginėjami atsižvelgiant į turimas įstaigos lėšas bei technines galimybes. Atsiradus techninėms ir materialinėms galimybėms, 2017 m. vasario 17 d. kamerų tipo patalpoje Nr. [...] buvo įrengtas naujas radijo taškas.

4.5. Nuo 2016 m. rugsėjo 19 d. iki 2017 m. vasario 15 d. Pareiškėjas į gydytoją psichiatrą kreipėsi 3 kartus: 2016 m. gruodžio 20 d., 2017 m. sausio 31 d. ir 2017 m. vasario 14 d. Duomenų, patvirtinančių, kad Pareiškėjas kreipėsi į gydytoją psichiatrą dėl kameroje tvyrančios tylos, negauta. Pareiškėjas skundėsi, kad sunkiai valdo savo emocijas, taip pat prašė konsultacijos dėl vidinės įtampos, padidinto dirglumo, nervingumo ir pan.

4.6. Nuteistieji, atliekantys drausmines nuobaudas kamerų tipo patalpose, kasdien gauna laikraščius ir žurnalus, kad galėtų susipažinti su pasaulio ir Lietuvos naujienomis.

5. Vilniaus pataisos namai kartu su 2017 m. kovo 17 d. raštu Nr. 9-1548(05) Seimo kontrolieriui pateikė:

5.1. Pareiškėjo 2017 m. sausio 30 d. prašymą, adresuotą Vilniaus pataisos namų direktoriui, kuriuo asmuo prašė paaiškinti: dėl kokių priežasčių nuo 2016 m. rugsėjo mėnesio

kameroje Nr. [...] neveikia radijo taškas; dėl kokių priežasčių kitose kamerosose radijo taškai buvo pakeisti, o kameroje Nr. [...] iki to laiko nepakeistas; ar kamerų tipo patalpoje turi būti įrengtas radijo taškas; kada jis bus įrengtas kameroje Nr. [...];

5.2. Pareiškėjo 2017 m. vasario 1 d. prašymą, adresuotą Vilniaus pataisos namų direktoriui, kuriuo prašyta paaiškinti: dėl kokių priežasčių jis 2017 m. sausio 31 d. buvo perkeltas į kamerą Nr. [...], kurioje neveikė radijo taškas; kodėl jis laikomas kameros, kuriose neveikia radijo taškai, prašė kameroje Nr. [...] įrengti (suremontuoti) radijo imtuvą;

5.3. Pareiškėjo 2017 m. vasario 13 d. prašymą, adresuotą Vilniaus pataisos namų direktoriui, kuriuo asmuo prašė grąžinti jam asmeninį televizorių, kadangi kameroje Nr. [...] daugiau nei 5 mėnesiai neveikia radijo taškas;

5.4. Vilniaus pataisos namų 2017 m. vasario 27 d. raštą Nr. 42-295(1), kuriuo buvo atsakyta į Pareiškėjo 2017 m. sausio 30, vasario 1 ir 13 dienų prašymus. Šiame rašte nurodoma: „Išnagrinėjus jūsų prašymus informuojame, kad kamerų tipo patalpoje Nr. [...] buvo įrengta švediška radijo taško sistema su iškvietimo mygtuku. 2016 m. rugsėjo 29 d. buvo gautas pranešimas apie tai, kad kamerų tipo patalpoje Nr. [...] neveikia radijo taškas. Patikrinus buvo nustatyta, kad sumontuota radijo taško sistema yra sugadinta nepataisomai. Šią radijo taško sistemą buvo bandoma sutaisyti, bet, nesant galimybės įsigyti specifinių radijo detalių, buvo pilnai demontuota. 2017 m. vasario 17 d. kamerų tipo patalpoje Nr. [...] buvo įrengta nauja radijo taško sistema. 2017 m. sausio 31 d. buvote laikinai perkeltas į kamerų tipo patalpą Nr. [...], kurioje buvo sugadintas radijo taškas. 2017 m. vasario 2 d. kamerų tipo patalpoje Nr. [...] atlikus remonto darbus buvo pajungtas radijo taškas“;

5.5. Pareiškėjo 2016 m. lapkričio 21 d. skundą, adresuotą Kalėjimų departamento direktorei (gautą 2016 m. lapkričio 24 d. reg. Nr. 2G-3871), kuriuo buvo skundžiami Vilniaus pataisos namų pareigūnų veiksmai (neveikimas), t. y. tai, kad pareigūnai neatsako į jo prašymus kamerų tipo patalpoje Nr. [...] įrengti radijo tašką ir jo neįrengia;

5.6. Kalėjimų departamento 2016 m. lapkričio 28 d. raštą Nr. 2S-6230, kuriuo Pareiškėjo 2016 m. lapkričio 21 d. skundas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 23 straipsnio 4 dalimi ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 183 straipsniu, persiūstas pagal kompetenciją nagrinėti Vilniaus pataisos namams;

5.7. Vilniaus pataisos namų 2016 m. gruodžio 29 d. raštą Nr. 42-1912(1), kuriuo atsakyta į Pareiškėjo 2016 m. lapkričio 21 d. skundą. Šiame rašte, be kitų aplinkybių, rašoma: kad kamerų tipo patalpų įrengimą reglamentuoja Pataisos įstaigų įrengimo ir eksploatavimo taisyklės, kuriose nurodyta, jog kameros turi būti įrengtas radijo taškas. 2016 m. rugsėjo 28 d. atliekant kamerų patikrinimą buvo užfiksuota, kad kameroje Nr. [...] yra sulaužytas radijo taškas. Kadangi nustatyta, jog radijo taškas sugadintas nepataisomai, konstatuota, kad reikia įsigyti naują įrenginį. Esant finansinėms galimybėms naujas radijo taškas bus nupirktas ir įrengtas. Vilniaus pataisos namų administracija nuo 2016 m. rugsėjo 28 d. iki 2016 m. lapkričio 21 d. Pareiškėjo kreipimusi dėl kameroje Nr. [...] neveikiančio radijo taško negavo;

5.8. Pareiškėjo 2017 m. sausio 24 d. skundą, adresuotą Kalėjimų departamento vadovybei, kuriuo asmuo skundė Vilniaus pataisos namų pareigūnų veiksmus (neveikimą), t. y. tai, kad pareigūnai nereaguoja į jo prašymus ir kamerų tipo patalpoje Nr. [...] daugiau nei 4 mėnesius neįrengia radijo taško;

5.9. Kalėjimų departamento 2017 m. sausio 27 d. raštą Nr. 2S-473, kuriuo Pareiškėjo 2017 m. sausio 24 d. skundas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 23 straipsnio 4 dalimi ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 183 straipsniu, persiūstas pagal kompetenciją nagrinėti Vilniaus pataisos namams. Šiame rašte taip pat nurodoma, kad dėl neveikiančio radijo taško Pareiškėjas jau buvo 2016 m. lapkričio 21 d. skundu kreipęsis į Kalėjimų departamentą, šis skundas buvo persiūstas nagrinėti Vilniaus pataisos namams, tačiau radijo taškas neįrengtas. Buvo prašoma kamerų tipo patalpoje Nr. [...] įrengti radijo imtuvą.

6. Seimo kontrolierius 2017 m. vasario 21 d. raštu Nr. 4D-2017/1-198/3D-509 kreipėsi

į Kalėjimų departamento direktoriaus funkcijas atliekantį pareigūną, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2017 m. kovo 24 d. Seimo kontrolierius gavo 2017 m. kovo 21 d. Kalėjimų departamento raštą Nr. 1S-1178 „Dėl informacijos pateikimo Seimo kontrolieriui“, kuriame, be kitų aplinkybių, nurodoma:

6.1. nuo 2016 m. rugsėjo 19 d. Kalėjimų departamente yra gauti penki Pareiškėjo skundai ir vienas prašymas dėl Vilniaus pataisos namų kamerų tipo patalpų kameroje Nr. [...] galimai neįrengto radijo taško;

6.2. Kalėjimų departamentas yra atsakęs Pareiškėjui į šiuos gautus jo kreipimusis:

6.2.1. 2016 m. lapkričio 21 d. skundą (Kalėjimų departamente gautas 2016 m. lapkričio 24 d., reg. Nr. 2G-3871), kuris, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 23 straipsnio 4 dalimi ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 183 straipsniu, Kalėjimų departamento 2016 m. lapkričio 28 d. raštu Nr. 2S-6230 „Dėl X skundo“ buvo persiūstas nagrinėti Vilniaus pataisos namams;

6.2.2. 2017 m. sausio 24 d. skundą (Kalėjimų departamente gautas 2017 m. sausio 26 d., reg. Nr. 2G-295), kuris, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 23 straipsnio 4 dalimi ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 183 straipsniu, Kalėjimų departamento 2017 m. sausio 27 d. raštu Nr. 2S-473 „Dėl skundo persiuntimo“ buvo persiūstas nagrinėti Vilniaus pataisos namams;

6.2.3. 2017 m. vasario 13 d. skundą (Kalėjimų departamente gautas 2017 m. vasario 15 d., reg. Nr. 2G-560). Atsakymas į šį skundą pateiktas Kalėjimų departamento 2017 m. kovo 15 d. raštu Nr. 2S-1599 „Dėl skundo nagrinėjimo“;

6.3. Kalėjimų departamentas 2017 m. sausio 24 d. raštu Nr. 2S-473 „Dėl skundo persiuntimo“ Vilniaus pataisos namų administracijai nurodė, kad dėl neveikiančio radijo taško Pareiškėjas 2016 m. lapkričio 21 d. skundu kreipėsi į Kalėjimų departamentą. Jo skundas Kalėjimų departamento 2016 m. lapkričio 28 d. raštu Nr. 2S-6230 buvo persiūstas nagrinėti Vilniaus pataisos namams, jame buvo nurodyta įrengti radijo tašką kamerų tipo patalpoje Nr. [...]. Taip pat buvo prašoma atsakymo į Pareiškėjo skundą kopiją pateikti Kalėjimų departamentui. Vilniaus pataisos namų administracija 2017 m. vasario 24 d. raštu Nr. 9-1079(08) „Dėl skundo išnagrinėjimo“ Kalėjimų departamentą informavo, kad radijo taškas kamerų tipo patalpoje Nr. [...] įrengtas.

7. Kalėjimų departamentas kartu su 2017 m. kovo 21 d. raštu Nr. 1S-1178 Seimo kontrolieriui pateikė:

7.1. Pareiškėjo 2017 m. vasario 13 d. skundą, adresuotą Kalėjimų departamento vadovui (gautą 2017 m. vasario 15 d., reg. Nr. 2G-560), kuriuo asmuo skundė Vilniaus pataisos namų pareigūnų veiksmus (neveikimą), t. y. tai, kad pareigūnai nereaguoja į jo prašymus ir kamerų tipo patalpoje Nr. [...] daugiau nei 5 mėnesiai neįrengia radijo taško, neužtikrina tinkamų laikymo sąlygų, nereaguoja į Kalėjimų departamento direktoriaus pavaduotojo 2017 m. sausio 27 d. rašte Nr. 2S-473 pateiktą prašymą kameroje Nr. [...] įrengti radijo tašką;

7.2. Kalėjimų departamento 2017 m. kovo 15 d. raštą Nr. 2S-1599, kuriuo atsakyta į Pareiškėjo 2017 m. vasario 13 d. skundą. Šiame rašte nurodoma, kad gyvenamosiose patalpose turi būti įrengtas radijo taškas; 2016 m. rugsėjo 27 d. atliktos kontrolinės techninės kamerų apžiūros metu radijo taškas kameroje Nr. [...] veikė, o 2016 m. rugsėjo 28 d. buvo nustatyta, kad radijo taškas neveikia; atsiradus finansinėms galimybėms, 2017 m. vasario 17 d. kameroje Nr. [...] radijo taškas buvo įrengtas.

Skundo tyrimui reikšmingų teisės aktų nuostatos

8. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – Bausmių vykdymo kodeksas):

183 straipsnis „Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas“

„1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos.“

9. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – Viešojo administravimo įstatymas):

9.1. 3 *straipsnis. Viešojo administravimo principai*

„Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais:

1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...]; 11) atsakomybės už priimtus sprendimus. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas administracinius sprendimus, turi prisiimti atsakomybę už priimtų administracinių sprendimų sukeltus padarinius“;

9.2. 23 *straipsnis „Skundo priėmimas ir nagrinėjimas“* (redakcija, galiojusi iki 2017 m. kovo 31 dienos):

„4. Jeigu viešojo administravimo subjektas neturi įgaliojimų priimti administracinės procedūros sprendimą dėl skunde išdėstyto klausimo, jis ne vėliau kaip per 5 darbo dienas perduoda skundą viešojo administravimo subjektui, kuris turi reikiamus įgaliojimus, ir apie tai praneša asmeniui. Jeigu paaiškėja, kad, pradėjus administracinę procedūrą, skundą tuo pačiu klausimu pradėjo nagrinėti ir teismas, administracinė procedūra sustabdoma, kol teismas išnagrinės skundą, ir apie tai pranešama asmeniui.“

10. Dokumentų rengimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-117 „Dėl dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau vadinama – Dokumentų rengimo taisyklės):

57 *punktas* – „Siunčiamų dokumentų [...] rekvizitai yra šie: herbas arba prekių ženklas, dokumento sudarytojo pavadinimas, įstaigos duomenys, adresatas, dokumento pavadinimas (raštuose – antraštė), dokumento data, registracijos numeris, gauto dokumento nuoroda (atsakomuosiuose dokumentuose), dokumento tekstas, parašas, dokumento rengėjo nuoroda.“

11. Pataisos įstaigų įrengimo ir eksploatavimo taisyklių, patvirtintų Kalėjimų departamento direktoriaus 2011 m. kovo 3 d. įsakymu Nr. V-82 „Dėl Pataisos įstaigų įrengimo ir eksploatavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau vadinama – Pataisos įstaigų eksploatavimo taisyklės):

11.1. 4 *punktas „Taisyklėse vartojamos sąvokos“*:

„Kameros – kalėjimų, areštinių, pataisos namų kamerų tipo patalpos, baudos, drausmės izoliatorių patalpos, skirtos nuteistiesiems gyventi“;

11.2. („Kamerų įrengimo reikalavimai“) 16 *punktas* – „Kameros įrengiamos pagal šiuos reikalavimus:

16.11. Kamerose įrengiamas radijo taškas ir prižiūrėtojo iškvietimo sistema.“

Skundo tyrimui reikšminga teismų praktika

12. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. balandžio 9 d. pasitarime

aprobuotame Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinime nurodyta:

13.2 papunktis – „[...] teisėjų kolegija pažymėjo, kad pataisos namai ir Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punktą) (2012 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3206/2012). Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai, kurie, be kita ko, atitiktų Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnyje numatytus reikalavimus (2011 m. balandžio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴³-2876/2011).“

Išvados

13. Atsižvelgiant į Skunde nurodytas aplinkybes, tyrimo metu surinktą informaciją ir teisinį reglamentavimą, tyrimo išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

- 13.1. dėl Pareiškėjo laikymo sąlygų Vilniaus pataisos namuose;
- 13.2. dėl Pareiškėjo kreipimūsi nagrinėjimo Vilniaus pataisos namuose;
- 13.3. dėl Pareiškėjo kreipimūsi nagrinėjimo Kalėjimų departamente.

Dėl Pareiškėjo laikymo sąlygų Vilniaus pataisos namuose

14. Pareiškėjas Skunde teigia, kad nuo 2016 m. rugsėjo 19 d. iki 2017 m. vasario 17 d. Vilniaus pataisos namų kamerų tipo patalpoje Nr. [...], kurioje yra laikomas, neveikė radijo taškas. 2016 m. gruodžio mėnesį visose kameroose buvo keičiami radijo taškai, tačiau kameroje Nr. [...] radijo taškas nebuvo pakeistas arba suremontuotas. Dėl kameroje tvyrančios tylos jam kilo depresija, todėl kreipėsi į psichiatrą, kuris skyrė stiprius, galimai priklausomybę sukeliančius, vaistus. Kadangi kameroje nėra radijo taško, jis negali klausytis radijo laidų ir sužinoti, kas vyksta Lietuvoje bei pasaulyje, negali klausytis muzikos.

15. Pataisos įstaigų eksploatavimo taisyklėse (šios pažymos 11 punktą) reglamentuota, kad kameroje įrengiamas radijo taškas ir prižiūrėtojo iškvietimo sistema.

Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu gauti duomenys patvirtina tai, kad Vilniaus pataisos namuose 2016 m. rugsėjo 28 d. atliekant kontrolinę techninę kamerų apžiūrą buvo nustatyta, jog kamerų tipo patalpoje Nr. [...] radijo taškas sugadintas, jį buvo bandoma suremontuoti. Atsižvelgiant į tai, kad remontui buvo reikalingos specifinės radijo detalės, kurių įsigyti nebuvo galimybių, radijo taškas buvo visiškai išmontuotas. 2017 m. vasario 17 d. kamerų tipo patalpoje Nr. [...] buvo įrengtas naujas radijo taškas. 2017 m. sausio 31 d. Pareiškėjas laikinai buvo perkeltas į kamerų tipo patalpą Nr. [...], kurioje radijo taškas taip pat neveikė. Šių aplinkybių visuma patvirtina tai, kad Pareiškėjo laikymo sąlygos Vilniaus pataisos namų kamerų tipo patalpose neatitiko teisės aktais nustatytų reikalavimų.

16. Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu gauti duomenys nesudaro pagrindo teigti, kad Pareiškėjas pas gydytoją psichiatrą lankėsi dėl kameroje tvyrančios tylos. Tyrimo metu gauti duomenys patvirtina tai, kad Vilniaus pataisos namuose nuteistieji, atliekantys drausmines nuobaudas kamerų tipo patalpose, kasdien gauna laikraščius ir žurnalus, ir taip gali susipažinti su pasaulio bei Lietuvos naujienomis. Remiantis šiomis aplinkybėmis, darytina išvada, kad Skundo argumentai, jog dėl kameroje tvyrančios tylos Pareiškėjui kilo depresija, buvimo kamerų tipo

patalpose laiku negalėjo sužinoti, kas vyksta Lietuvoje ir pasaulyje, yra nepagrįsti. Taip pat nepagrįsti Pareiškėjo argumentai, kad 2016 m. gruodžio mėnesį visose kamerose buvo keičiami radijo taškai, tačiau kameroje Nr. [...] radijo taškas nebuvo pakeistas arba suremontuotas. Tyrimo metu gauti duomenys patvirtina tai, kad 2017 m. sausio 31 d. Pareiškėjas buvo perkeltas į kamerų tipo patalpą Nr. [...], kurioje taip pat neveikė radijo taškas, o radijo taškai kamerose buvo keičiami pagal Vilniaus pataisos namų finansines galimybes. Dėl to nėra pagrindo teigti, kad 2016 m. gruodžio mėnesį visose kamerose buvo keičiami radijo taškai, o Pareiškėjui buvo sudarytos blogesnės laikymo sąlygos nei kitiems asmenims, laikomiems kitose kamerų tipo patalpose.

17. Pirmiau išdėstytų nustatytų aplinkybių visuma patvirtina tai, kad Pareiškėjas nuo 2016 m. rugsėjo 28 d. iki 2017 m. vasario 17 d. Vilniaus pataisos namų kamerų tipo patalpose buvo laikomas nustatytų reikalavimų neatitinkančiomis laikymo sąlygomis. Dėl šių priežasčių Skundo dalis dėl Pareiškėjo laikymo sąlygų Vilniaus pataisos namuose pripažintina pagrįsta.

Dėl Pareiškėjo kreipimūsi nagrinėjimo Vilniaus pataisos namuose

18. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad dėl neveikiančio radijo taško kreipėsi į Vilniaus pataisos namų administraciją, tačiau jo kreipimaisi nebuvo tinkamai išnagrinėti ir radijo taškas nebuvo suremontuotas. Viename iš raštų Kalėjimų departamento direktoriaus pavaduotojas Arvydas Domanskis Vilniaus pataisos namams nurodė kameroje Nr. [...] įrengti radijo tašką, bet šis nurodymas taip pat nebuvo įvykdytas.

19. Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu nustatyta, kad Vilniaus pataisos namuose buvo gauti: 1) Pareiškėjo 2017 m. sausio 30 d. prašymas Nr. 29(10)-251 kamerų tipo patalpoje Nr. [...] įrengti radijo tašką, paaiškinti, ar kamerų tipo patalpoje turi būti įrengtas radijo taškas, ir atsakyti, kada kameroje Nr. [...] bus įrengtas šis imtuvas; 2) 2017 m. vasario 1 d. prašymas Nr. 29(10)-295 kamerų tipo patalpoje Nr. [...] įrengti radijo tašką, paaiškinti, dėl kokių priežasčių Pareiškėjas buvo perkeltas į kamerą, kurioje taip pat neveikia radijo taškas; 3) 2017 m. vasario 13 d. prašymas Nr. 29(10)-352, kuriuo Pareiškėjas prašė leisti jam naudotis asmeniniu televizoriumi arba išduoti įstaigai priklausančią radijo imtuvą, kadangi kameroje Nr. [...] jau daugiau nei 5 mėnesiai neveikia radijo taškas. Į šiuos Pareiškėjo kreipimusis buvo atsakyta Vilniaus pataisos namų 2017 m. vasario 27 d. raštu Nr. 42-295(1), nurodant, kad 2016 m. rugsėjo 29 d. buvo gautas pranešimas, jog kamerų tipo patalpoje Nr. [...] neveikia radijo taškas; buvo nustatyta, kad kameroje buvo įrengta švediška radijo taško sistema su iškvietimo mygtuku ir ši sistema yra nepataisomai sugadinta; radijo taško sistemą buvo bandyta suremontuoti, tačiau, neturint galimybės įsigyti reikalingų detalių, sistema buvo visiškai išmontuota; 2017 m. vasario 17 d. kameroje Nr. [...] buvo sumontuotas naujas radijo taškas; 2017 m. sausio 31 d. Pareiškėjas laikinai buvo perkeltas į kamerų tipo patalpą Nr. [...], kurioje radijo taškas taip pat buvo sugadintas, o 2017 m. vasario 2 d. radijo taškas buvo suremontuotas, tačiau Pareiškėjui nebuvo paaiškinta, dėl kokių priežasčių jis 2017 m. sausio 31 d. buvo laikinai perkeltas į kamerą Nr. [...], kurioje taip pat neveikė radijo taškas, taip pat nebuvo atsakyta į Pareiškėjo prašymą leisti naudotis asmeniniu televizoriumi. Dėl šių priežasčių darytina išvada, kad Pareiškėjo 2017 m. vasario 1 ir 13 d. kreipimaisi buvo išnagrinėti neišsamiai ir nevisapusiškai, Pareiškėjui nebuvo atsakyta į jo kreipimuose iškeltus klausimus.

20. Vilniaus pataisos namuose 2016 m. lapkričio 30 d. ir 2017 m. vasario 1 d. buvo gauti Pareiškėjo 2016 m. lapkričio 21 d. ir 2017 m. sausio 24 d. kreipimaisi, persiųsti nagrinėti pagal kompetenciją iš Kalėjimų departamento. Kalėjimų departamento 2017 m. sausio 27 d. rašte Nr. 2S-473, kuriuo Pareiškėjo skundas buvo persiųstas nagrinėti Vilniaus pataisos namams, be kita ko, buvo nurodyta kamerų tipo patalpoje Nr. [...] įrengti radijo tašką. Į Pareiškėjo 2016 m. lapkričio 21 d. skundą buvo atsakyta Vilniaus pataisos namų 2016 m. gruodžio 29 d. raštu Nr. 42-1912(1), kuriame nurodoma, kad Pataisos įstaigų eksploatavimo taisyklėse reglamentuota, jog kamerose turi būti įrengtas radijo taškas; 2016 m. rugsėjo 28 d. atliekant kamerų apžiūrą buvo užfiksuota, jog

kameroje Nr. [...] neveikia radijo taškas, kuris yra nepataisomai sugadintas ir yra būtina įsigyti naują radijo tašką; atsiradus finansinėms galimybėms radijo taškas bus nupirktas ir įrengtas; į Pareiškėjo 2017 m. sausio 24 d. skundą buvo atsakyta 2017 m. vasario 24 d. raštu Nr. 9-1079(08), kuriame, be kitų aplinkybių, nurodoma, kad 2017 m. vasario 27 d. kamerų tipo patalpoje Nr. [...] buvo įrengtas radijo taškas.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Kalėjimų departamento 2017 m. sausio 27 d. raštas Vilniaus pataisos namuose buvo gautas 2017 m. vasario 1 d., o kameroje Nr. [...] radijo taškas buvo įrengtas 2017 m. vasario 17 d., per 12 darbo dienų nuo šio rašto gavimo įstaigoje, t. y. per protingą laiko tarpą. Dėl to nėra pagrindo teigti, kad Vilniaus pataisos namai nevykdė Kalėjimų departamento direktoriaus pavaduotojo prašymo kameroje Nr. [...] įrengti radijo tašką.

21. Teismų praktikoje laikomasi nuostatos, kad laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai (šios pažymos 12 punktas). Atsižvelgiant į tai, kad Vilniaus pataisos namų 2017 m. vasario 27 d. rašte Nr. 42-295(1) nebuvo atsakyta į Pareiškėjo 2017 m. vasario 1 ir 13 d. kreipimosi raštuose išdėstytus klausimus (pvz. dėl kokių priežasčių jis buvo laikinai perkeltas į kamerą Nr. [...], kurioje taip pat neveikė radijo taškas; dėl Pareiškėjo prašymo leisti naudotis asmeniniu televizoriumi ir kt.), darytina išvada, kad Vilniaus pataisos namai neišsamiai išnagrinėjo šiuos Pareiškėjo kreipimusis ir nesilaikė Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintų viešojo administravimo principų.

Dėl šių priežasčių Skundo dalis dėl Pareiškėjo kreipimosi nagrinėjimo Vilniaus pataisos namuose pripažintina pagrįsta.

Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, Vilniaus pataisos namų direktoriui rekomenduotina imtis priemonių užtikrinti, kad ateityje Vilniaus pataisos namuose gauti asmenų kreipimaisi būtų nagrinėjami išsamiai ir visapusiškai, pateikiamuose atsakymuose būtų atsakyta į visus esminius juose keltus klausimus.

22. Dokumentų rengimo taisyklių 57 punkte nustatyta, kad įstaigų siunčiamų dokumentų rekvizitai yra šie: herbas arba prekių ženklas, dokumento sudarytojo pavadinimas, įstaigos duomenys, adresatas, dokumento pavadinimas (raštuose – antraštė), dokumento data, registracijos numeris, gauto dokumento nuoroda (atsakomuosiuose dokumentuose), dokumento tekstas, parašas, dokumento rengėjo nuoroda.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Seimo kontrolieriui pateiktuose Vilniaus pataisos namų 2016 m. gruodžio 29 d. rašte Nr. 42-1912(1) ir 2017 m. vasario 27 d. rašte Nr. 42-295(1) nėra siunčiamiems dokumentams privalomų rekvizitų – herbo, įstaigos duomenų, gauto dokumento nuorodos, parašo; 2017 m. vasario 24 d. rašte Nr. 9-1079(08) – parašo.

Remiantis tuo, darytina išvada, kad Vilniaus pataisos namų 2016 m. gruodžio 29 d. raštas Nr. 42-1912(1); 2017 m. vasario 27 d. raštas Nr. 42-295(1) ir 2017 m. vasario 24 d. raštas Nr. 9-1079(08) buvo parengti nesilaikant Dokumentų rengimo taisyklių 57 punkto reikalavimų.

Atsižvelgiant į tai, Vilniaus pataisos namų direktoriui rekomenduotina imtis priemonių, kad Vilniaus pataisos namų dokumentai būtų rengiami laikantis Dokumentų rengimo taisyklių reikalavimų.

Dėl Pareiškėjo kreipimosi nagrinėjimo Kalėjimų departamente

23. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad dėl neveikiančio radijo taško kreipėsi į Kalėjimų departamentą, tačiau jo kreipimaisi nebuvo tinkamai išnagrinėti ir radijo taškas nebuvo suremontuotas.

24. Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu buvo gauti duomenys, kuriais patvirtinta, kad Pareiškėjas 2016 m. lapkričio 21 d. ir 2017 m. sausio 24 d. skundais kreipėsi į Kalėjimų

departamentą dėl Vilniaus pataisos namų kamerų tipo patalpoje Nr. [...] neveikiančio radijo taško.

Vadovaujantis tuo metu galiojusia Viešojo administravimo įstatymo 23 straipsnio 4 dalies nuostata (jeigu viešojo administravimo subjektas neturi įgaliojimų priimti administracinės procedūros sprendimą dėl skunde išdėstyto klausimo, jis ne vėliau kaip per 5 darbo dienas perduoda skundą viešojo administravimo subjektui, kuris turi reikiamus įgaliojimus, ir apie tai praneša asmeniui) ir Bausmių vykdymo kodekso 183 straipsnio nuostatomis (terminuoto laisvės atėmimo bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui, o šie sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjų departamento direktoriui), skundai buvo teisėtai ir pagrįstai persiųsti nagrinėti pagal kompetenciją Vilniaus pataisos namams. Kalėjų departamento 2017 m. sausio 27 d. rašte Nr. 2S-473, kuriuo Pareiškėjo skundas buvo persiųstas nagrinėti Vilniaus pataisos namams, be kita ko, buvo nurodyta kamerų tipo patalpoje Nr. [...] įrengti radijo tašką.

25. Kalėjų departamente 2017 m. vasario 15 d. gautas Pareiškėjo 2017 m. vasario 13 d. skundas, reg. Nr. 2G-560, kuriame asmuo teigė, jog jau daugiau nei penki mėnesiai kameroje Nr. [...] nėra radijo taško, Vilniaus pataisos namų pareigūnai nereaguoja į jo kreipimusis ir Kalėjų departamento pavaduotojo 2017 m. sausio 27 d. rašte pateiktą nurodymą įrengti kameroje Nr. [...] radijo tašką. Į šį Pareiškėjo skundą atsakyta Kalėjų departamento 2017 m. kovo 15 d. raštu Nr. 2S-1599, kuriame, be kitų aplinkybių, nurodoma, kad atsiradus finansinėms galimybėms kameroje Nr. [...] 2017 m. vasario 17 d. buvo įrengtas radijo taškas.

26. Remiantis pirmiau išdėstyta nustatyta aplinkybių visuma darytina išvada, kad Kalėjų departamento pareigūnai teisėtai ir pagrįstai Pareiškėjo 2016 m. lapkričio 21 d. ir 2017 m. sausio 24 d. kreipimusis persiuntė pagal kompetenciją nagrinėti Vilniaus pataisos namams, ėmėsi priemonių, kad Pareiškėjo gyvenamojoje kameroje būtų įrengtas radijo taškas, išnagrinėjo Pareiškėjo 2017 m. vasario 13 d. kreipimąsi ir pateikė motyvuotą atsakymą, todėl nėra pagrindo teigti, kad Kalėjų departamento pareigūnai netinkamai išnagrinėjo kreipimusis.

Dėl šių priežasčių Skundo dalis dėl Pareiškėjo kreipimąsi nagrinėjimo Kalėjų departamente atmestina.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

27. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžia:

27.1. X skundo dalį dėl jo laikymo sąlygų Vilniaus pataisos namuose pripažinti pagrįsta;

27.2. X skundo dalį dėl jo kreipimąsi nagrinėjimo Vilniaus pataisos namuose pripažinti pagrįsta.

28. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, nusprendžia:

X skundo dalį dėl jo kreipimąsi nagrinėjimo Kalėjų departamente atmesti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

29. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Vilniaus pataisos namų direktoriui Arvydui Ižiškai rekomenduoja:

29.1. imtis priemonių užtikrinti, kad Vilniaus pataisos namuose gauti asmenų kreipimaisi būtų nagrinėjami išsamiai ir visapusiškai, pateikiamuose atsakymuose būtų atsakoma į visus esminius kreipimosi raštuose iškeltus klausimus;

29.2. imtis priemonių, kad Vilniaus pataisos namų dokumentai būtų rengiami laikantis Dokumentų rengimo taisyklių reikalavimų.

30. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalimi, prašyčiau šias rekomendacijas išnagrinėti ir apie jų nagrinėjimo rezultatus informuoti iki 2017 m. birželio 30 dienos.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas